

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครสวรรค์
The Relationship between Participatory Management and the Operation
of Student Care and Support System in Schools under the Nakhonsawan
Secondary Educational Service Area Office

ณัฐวิญญ์ โลหะเวช¹, สุพัฒน์นา หอมบุปผา², สาทร ทรัพย์รวงทอง³
Nattawit Lohawech¹, Supattana Hombupha², Satorn Subruangthong³
Corresponding Author E-mail: Nattawit.lo@nsru.ac.th

Received: 2023-10-24; Revised: 2023-11-11; Accepted: 2023-11-21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 333 คน ใช้วิธีการเปิดตารางของทาโร ยามาเน่ โดยการเทียบสัดส่วนและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.989 และด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ 0.976 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย สอนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X}$ = 4.48) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.33) 2) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.60) รองลงมา คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.46) และ 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง (r_{xy} = .681) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of participatory management, 2) To find out the level of the operation of the student care and support system in schools, and 3) to investigate the relationship between participatory management and the operation of the student care and support system in schools. The samples were consisted of 333 administrators, teachers and school committee members by using Taro Yamane formula and selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with the content validity between 0.67-1.00. The internal consistency reliability coefficient for participatory management was 0.989 and student care and support system in schools was 0.976. The data were analyzed by mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The research findings were as follows:

1) The overall participatory management level in schools was at a high level ($\bar{X}$ = 4.42), to consider in each aspect, it was at the highest mean was participation in the operations ($\bar{X}$ = 4.48), the secondary was the participation in the evaluation ($\bar{X}$ = 4.44) and the lowest mean was the participation in the decision ($\bar{X}$ = 4.33), respectively. 2) The level of the operation of the student care and support system in schools in overall was at a highest level ($\bar{X}$ = 4.54), to consider in each aspect, it was at the highest mean was the screening students ($\bar{X}$ = 4.60), the secondary was the preventing and solving students' problems ($\bar{X}$ = 4.59) and the lowest mean was the referring students ($\bar{X}$ = 4.46), respectively and 3) The relationship between participation management and the operation of student care and support system in schools in overall was the positive relationship at a moderate level (r_{xy} = .681) with statistically significance at .01 level, when considering the relationship by side found that have a relationship in positive all.

Keywords: Participatory Management, Operation of Student Care and Support System

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้แก่บุตรหลาน ปัญหาความยากจน กระแสที่ไหลบ่าของเทคโนโลยี ปัญหาการระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาสารเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ ความเครียดความวิตกกังวล อันทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาหันไปพึ่งพาสิ่งรอบข้าง โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนและเทคโนโลยี เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนและคุณภาพชีวิต ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการดูแลป้องกันช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาให้มีภูมิคุ้มกัน สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตด้วยวิถีแห่งปัญญาให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน มีชีวิตที่ปลอดภัยและมีความสุข ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นวิถีหนึ่งที่โรงเรียนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงและความเข้มแข็งด้านจิตใจให้กับนักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะช่วยเสริมสร้างรากฐานทางสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป (สิทธิชัย สุขราชกิจ, และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. 2563)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชน จึงมีนโยบายให้โรงเรียนทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สามารถใช้เป็นกลไกในการประคับประคองและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้อยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตรให้เป็นระบบ ที่สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนทุกคน ทั้งในมิติสุขภาพ สวัสดิภาพ สติปัญญา อารมณ์สังคม โดยผู้เรียนแต่ละคนได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างรอบด้าน ผู้เรียนแต่ละคนมีเจ้าภาพหลัก เจ้าภาพร่วม มีการแสวงหาเครือข่ายและมีอาชีพจากภายนอก เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกินเลยไปจากศักยภาพและความสามารถของโรงเรียน และคาดหวังให้โรงเรียนดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนที่ทุกคนรับรู้กันโดยทั่วไปว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนขั้นตอนชัดเจน ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้

นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559: 7- 8)

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการนำหลักการและนโยบายของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด เพราะเป็นผู้นำที่มีอำนาจในการบริหารงาน อำนาจการ และมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามที่มุ่งหวัง โดยเฉพาะในยุคสมัยที่ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความพึงพอใจและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดของหลักการนโยบาย การแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการพิจารณา ปัญหา ตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ร่วมกันและให้ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมี ประโยชน์ในการสร้างความสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร เกิดความรับผิดชอบและความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น อันส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานที่ดี (ปริญวัฒน์ ฤกษ์จ่าง. 2561: 17-20) ทั้งนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริม ความร่วมมือกันในการบริหารงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Benefits)และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมนับเป็นกระบวนการบริหารที่ทำให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้สึกที่ดี มีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาองค์กร (Cohen, & Uphoff. 1980: 40-42) สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสานรอยต่อ หรือต่อยอดรูปแบบการบริหาร ราชการจากความเข้มงวดที่มากเกินไปและความไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัว กระตุ้นให้เกิดรูปแบบการบริหารโดยการมีส่วนร่วมเป็น การสร้างขวัญและความพึงพอใจในการทำงานของผู้ทำงานมากขึ้น เป็นการให้ความสำคัญในการจูงใจให้ผู้ทำงานร่วมกันสร้าง และพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (สุนทร โคตรบรรเทา. 2554: 114) ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไว้ประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดย ให้เป็นรูปแบบการบริหารงานที่บุคคลหลาย ๆ คน เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ฝ่าย ปฏิบัติงานในองค์กรมีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการ สถานศึกษา และการคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหารนั้น ๆ แทนสมาชิก เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. 2550: 2)

ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา มีข้อจำกัดในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลายประการ เนื่องจากต้อง ดำเนินงานให้ครอบคลุมไปในหลายมิติ ทั้งทางด้านสุขภาพกายใจ ด้านการเรียนรู้ ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ด้านการ ปกป้องคุ้มครอง รวมทั้งการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งปัญหาและข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้การดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เกิดความซ้ำซ้อนบ้าง ไม่ทั่วถึงบ้าง ไม่ทันเวลาบ้าง ไม่ถูกวิธี ไม่มีข้อมูล ยิ่งสถานการณ์ปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงมากขึ้น และเริ่มขยายตัวเข้าสู่ โรงเรียนอย่างรวดเร็ว นักเรียนที่มาจากครอบครัวซึ่งขาดความมั่นคงแข็งแรง มีแนวโน้มสูงที่จะออกกลางคัน โดยสถิติการออก กลางคัน และการถูกจำหน่ายของแต่ละโรงเรียนสะท้อนให้เห็นความล้มเหลวทางการศึกษา นอกจากนี้เป็นความสูญเสียเปลืองทาง การศึกษาแล้วยังเป็นระยะเวลาของปัญหาสังคมที่ต้องใช้งบประมาณสูงขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559: 7) และจากข้อมูลการรายงานผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 พบว่า มี นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนและออกกลางคัน จำนวน 11 คน จำแนกได้ดังนี้ ปัญหายาเสพติด จำนวน 1 คน ปัญหาทาง ครอบครัว จำนวน 3 คน ปัญหาไปสมรส จำนวน 1 คน ปัญหาต้องหาเลี้ยงครอบครัว จำนวน 6 คน และมีนักเรียนไม่ผ่าน การตัดสินใจประเมินปลายปี จำนวน 306 คน รวมทั้งมีนักเรียนที่ถูกจำหน่าย 85 คน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ เห็นคุณค่าและความจำเป็นที่ต้องการให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขับเคลื่อนอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการศึกษาที่เน้นการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้ง พัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ระดับสากล มุ่งการขับเคลื่อนคุณภาพเป็น 4 มิติ คือ โอกาส คุณภาพ ประสิทธิภาพและความ ปลอดภัย เน้นให้ทุกโรงเรียนต้องจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและดำเนินการอย่างจริงจัง นักเรียนทุกคน

จะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม ทันท่วงทีและได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนที่มีความสุขและปลอดภัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. 2565: 22)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนซึ่งได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เห็นความสำคัญและสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประไพพร สืบเทพ (2561: 9) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการบริหารงานของผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่าง ๆ ขององค์การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ตลอดจนร่วมแก้ปัญหา เพื่อเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทับทิม แสงอินทร์ (2559: 29) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์การ การมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานได้ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพัน เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน จะช่วยลดความขัดแย้ง เกิดความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์กร มีรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันมากขึ้น จึงทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ และผลงานวิจัย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการบริหารงานของผู้บริหารที่จูงใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ การร่วมคิดตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ การร่วมในผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ช่วยลดความขัดแย้ง รู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันมากขึ้น โดยเฉพาะการมีสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กร

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 8) ได้กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 9) ได้กล่าวถึงคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

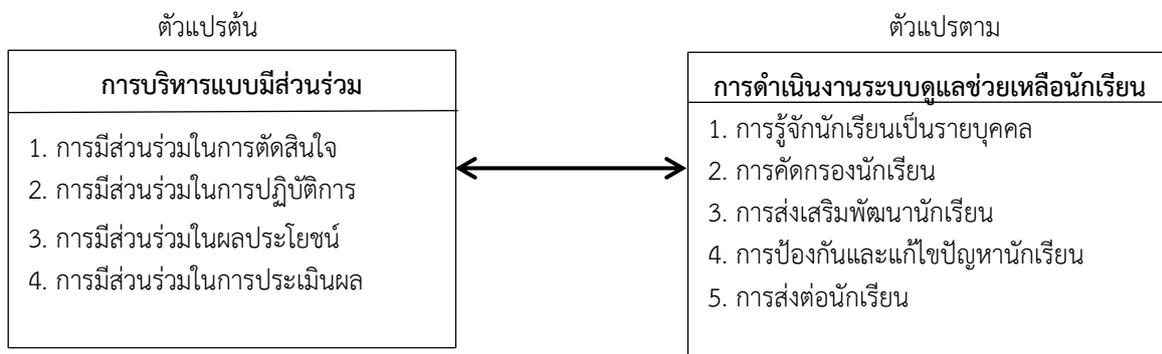
1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ ไขปัญหาได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงถูกวิธีและทันเวลาตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
2. เป็นกลไกสำคัญในการลดปัญหาการออกกลางคัน ช่วยประคับประคองให้ผู้เรียนอยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตร
3. สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนว่าผู้เรียนจะได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน
4. ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ อย่างอบอุ่นด้วยความเอาใจใส่
5. ผู้เรียนรักโรงเรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่รอบด้าน ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีทักษะชีวิตสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นผู้รู้จักตนเองควบคุมตนเองได้ มีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาความเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีเป้าหมายในชีวิตและมุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
7. มีเครือข่ายความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ก่อให้เกิดระบบงานด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความเข้มแข็ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 7-14) มีความตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงมากขึ้นและเริ่มขยายตัวเข้าสู่โรงเรียน จึงมีนโยบายให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และ 5) การส่งต่อ

สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่โรงเรียนมุ่งให้การคุ้มครองป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญตามองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และ 5) การส่งต่อ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการบริหารโรงเรียน ที่จะสามารถทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งส่งผลดีต่อนักเรียนตามความมุ่งหวังต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ รวมทั้งหมด 2,183 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 333 คน จากการเปิดตารางของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973: 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แล้วเทียบสัดส่วนตามขนาดโรงเรียนและทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ จำนวน 15 ข้อ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ จำนวน 15 ข้อ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน แต่ละด้านมีจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดกรอบและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำนวน 50 ข้อ และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ รวมทั้งหมด 100 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 100 ข้อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบโครงสร้างคำถาม การใช้ภาษาและความครอบคลุมในเนื้อหาสาระ แล้วนำข้อเสนอนี้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทั้งความตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) และด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่น ๆ ของข้อคำถามแต่ละข้อที่เห็นสมควรให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

6. นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาค่าความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่าข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนพุทธะพิทยาคม และโรงเรียนพระบางวิทยา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.989 และตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.976

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย ถึงสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2566 โดยขอความอนุเคราะห์ในการแจ้งและส่งแบบสอบถามให้กับทุก โรงเรียนในสังกัด เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาตอบแบบสอบถามและส่งกลับตามกำหนด ในกรณีที่ โรงเรียนใดไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยได้ประสานงานโดยตรง เพื่อติดตามและนัดหมายรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วย ตนเอง ซึ่งได้รับแบบสอบถาม จำนวน 333 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาครบถ้วนอย่างละเอียด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละฉบับ และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ กำหนดรหัสและลงรหัส นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ในภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (บุญศรี พรหมมาพันธุ์, 2554: 30)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ทั้งในภาพรวม รายด้าน และรายข้อ โดยนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (บุญศรี พรหมมาพันธุ์, 2554: 30)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน, 2553: 314)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .90 ขึ้นไป หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .70 - .89 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .30 - .69 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า .30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า .00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

สำหรับทิศทางความสัมพันธ์ พิจารณาโดยถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเป็นลบ แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ หรือทิศทางตรงกันข้าม ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเป็นบวก แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก หรือทิศทางเดียวกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อของแบบสอบถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence : IOC)

1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าแจกแจงความถี่

2.2 ค่าร้อยละ (%)

2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบความสัมพันธ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Product-Moment Correlation Coefficient (r_{xy})

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.60) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.67)

2. ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.63) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.50) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.64)

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .681$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมรายด้านกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกด้าน โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X)	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y)					
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	(r_{xy})
X1	.675**	.607**	.576**	.395**	.563**	.642**
X2	.705**	.719**	.647**	.480**	.633**	.735**
X3	.578**	.578**	.511**	.324**	.531**	.578**
X4	.680**	.676**	.595**	.395**	.604**	.676**
ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy})	.684**	.668**	.603**	.411**	.611**	.681**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกร รongลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน ได้เน้นให้ครูและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดการวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล การรับผลประโยชน์รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทับทิม แสงอินทร์ (2559: 88) ที่ว่าการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วมเป็นหลักก่อให้เกิดการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมอันดีงาม อันจะนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม, และดวงใจ ชนะสิทธิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวม และรายด้าน 2) ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา อยู่ระดับมากที่สุด ในภาพรวม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 75.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลและงานวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลวิจัยนี้ที่พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รongลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ (2564: 72) เน้นให้โรงเรียนทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและดำเนินการอย่างจริงจัง นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม ทันทารมณ์และได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุขและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทสร สุริยะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงตาม ลำดับดังนี้ ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รongลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ

นักเรียน และด้านที่มีข้อเสนอน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับ
ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัดให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของ
องค์กร โดยเฉพาะการดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ด้วยการบริหารแบบ
มีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ
อรรถชัย กาหลง, พิษณุภา ยืนยาว, และธีรวิธ ชาติตันติโชค (2564: 64) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อ
การบริหาร งานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของภูษานาครขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรีพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X2) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (X3) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X4) เป็นปัจจัยที่
ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาของภูษานาครขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี โดยสามารถร่วมกันทำนายได้
ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมี
ส่วนร่วมในการปฏิบัติการเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละฝ่ายที่ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ทำการสื่อสารร่วมกัน
เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กัน
ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร
สถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก
ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม วางแผนงาน
กำหนดเป้าหมายและร่วมพิจารณาทางเลือก เพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญ ๆ จากการดำเนินงานเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตลอดจนผู้บริหารควรให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินงานตามกิจกรรมและโครงการที่ได้รับมอบหมายด้วย

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ใน
ระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรติดตามการดำเนินงานกรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องส่งต่อโดยมีการประสานความ
ร่วมมือเพื่อการส่งต่อ นักเรียนที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาทั้งนี้ควรมีการชี้แจงเหตุผลให้นักเรียน
และผู้ปกครอง เข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรนำไปพัฒนาด้านนโยบาย ด้านองค์กรและพัฒนาบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษา
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นครสวรรค์

2.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ อยู่ในระดับต่ำสุด
จึงควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อนักเรียนเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี
ปัญหาให้ได้รับการแก้ไขที่ดียิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: ฐานบัณฑิต.
- ทับทิม แสงอินทร. (2559). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2554). **สถิติพาราเมตริก: การทดสอบค่าเฉลี่ยในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา(หน่วยที่ 11, 1-50)**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประไพพร สืบเทพ. (2561). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ปริญวัฒน์ ถมกระจำจ. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของ โรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม, และดวงใจ ชนงสิทธิ์. (2560). **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9**. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 9(1): 299-313.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2563-2565)**. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- _____. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565**. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สิทธิชัย สุทธราชกิจ, และปิยะนาล บุญมีพิพิธ. (2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 6(2): 459-472.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). **หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยสยาม.
- อรรถชัย กาหลง, พิษณุภา ยืนยาว, และธีรวัช ธาดาดันติโชค. (2564). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี**. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566, จาก <https://so06.tci.thaijo.org/index.php/jsr/article/view/250652/169439>.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.